

සුත්තන්තපිටකෙ

මජ්ඣිමනිකායො

මජ්ඣිමපණ්ණාසකො

5. බ්‍රාහ්මණවග්ගො

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

2.5.4 සොටමුඛසුත්තං

එවං මෙ සුතං: එකං සමයං ආයස්මා උදෙනො බාරාණසියං විහරති බෙමියම්බවනෙ. තෙන බො පන සමයෙන සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො බාරාණසිං අනුප්පත්තො හොති කෙනවිදෙව කරණියෙන. අප්ථං බො සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ජඩ්ඝාවිහාරං අනුවඞ්කමමානො අනුවචරමානො යෙන බෙමියම්බවනං තෙනුපසඞ්කමි. තෙන බො පන සමයෙන ආයස්මා උදෙනො අබ්භොකාසෙ වඞ්කමති.

අප්ථං බො සො සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො යෙනායස්මා උදෙනො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා උදෙනෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරාණියං විතිසාරෙත්වා ආයස්මත්තං උදෙනං වඞ්කමන්තං.¹ අනුවඞ්කමමානො එවමාහ: අම්භො සමණ, නත්ථි ධම්මිකො පරිබ්බාපො, එවං මෙ එත්ථ හොති. තඤ්ච බො භවන්තරුපානං වා අදස්සනා, යො වා පනෙත්ථ ධම්මො'ති.

එවං චුත්තෙ ආයස්මා උදෙනො වඞ්කමා ඔරොහිත්වා විහාරං පටිස්සිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. සොටමුඛොපි බො බ්‍රාහ්මණො වඞ්කමා ඔරොහිත්වා විහාරං පටිස්සිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ධීතං බො සොටමුඛං බ්‍රාහ්මණං ආයස්මා උදෙනො එතදවොච: සංවිජ්ජන්තෙ බො බ්‍රාහ්මණ, ආසනානි. සවෙ ආකඞ්ඛසි නිසීදා'ති.

එතදෙව බො පන මයං හොතො උදෙනස්ස ආගමයමානා න නිසීදාම. කථං හි නාම මාදිසො පුබ්බෙ අනිමන්තිතො ආසනෙ නිසීදිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා'ති. අප්ථං බො සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතරං නිවං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්තො බො සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මත්තං උදෙනං එතදවොච: අම්භො සමණ, නත්ථි ධම්මිකො පරිබ්බාපො, එවං මෙ එත්ථ හොති. තඤ්ච බො භවන්තරුපානං වා අදස්සනා, යො වා පනෙත්ථ ධම්මො'ති.

සවෙ බො පන මෙ තුං බ්‍රාහ්මණ, අනුඤ්ඤෙය්‍යාං² අනුජානෙය්‍යාසි, පටික්කොසිතබ්බඤ්ච පටික්කොසෙය්‍යාසි, යස්ස ච පන මෙ භාසිතස්ස අත්ථං න ජානෙය්‍යාසි, මමංයෙව තත්ථ උත්තරිං පටිපුච්ඡෙය්‍යාසි: ඉදං හො උදෙන කථං, ඉමස්ස ක්ව්‍යොති? එවං කත්වා සියා නො එත්ථ කථාසල්ලාපොති.

අනුඤ්ඤෙය්‍යාං³ බ්‍රාහ්මණො හොතො උදෙනස්ස අනුජානිස්සාමි, පටික්කොසිතබ්බඤ්ච පටික්කොසිස්සාමි. යස්ස ච පනාහං හොතො උදෙනස්ස භාසිතස්ස අත්ථං න ජානිස්සාමි, භවන්තංයෙව තත්ථ උදෙනං උත්තරිං පටිපුච්ඡිස්සාමි: ඉදං හො උදෙන කථං, ඉමස්ස ක්ව්‍යොති? එවං කත්වා හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපොති.

[8.630] වත්තාරොමෙ බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වත්තාරො: ඉධ බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ පන බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො පරන්තපො හොති පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො ච හොති

¹ එකමන්තං - PTS.

² අනුඤ්ඤෙය්‍යාං - PTS.

³ අනුඤ්ඤෙය්‍යාං - PTS.

අත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො. ඉධ පන බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො හොති නාත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො. සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. ඉමෙසං බ්‍රාහ්මණ, චතුත්තං පුග්ගලානං කතමො තෙ පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙති'ති?

ය්වායං හො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, අයං මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං හො උදෙන, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, අයම්පි මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං හො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, අයම්පි මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යො ච බො අයං හො උදෙන, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙවධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. අයං මෙ පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙති'ති.

කස්මා පන තෙ බ්‍රාහ්මණ, ඉමෙ තයො පුග්ගලා චිත්තං නාරාධෙත්ති'ති? ය්වායං හො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො අත්තනානං සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කුලං ආනාපෙති පරිනාපෙති, ඉමීනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං හො උදෙන, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො පරං සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කුලං ආනාපෙති පරිනාපෙති, ඉමීනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං හො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො අත්තනාඤ්ච පරඤ්ච සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කුලං ආනාපෙති පරිනාපෙති, ඉමීනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යො ච බො අයං හො උදෙන, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙවධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. සො අත්තනාඤ්ච පරඤ්ච සුඛකාමෙ දුක්ඛපටික්කුලෙ නෙව ආනාපෙති, න පරිනාපෙති. ඉමීනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙති'ති.

[පි.632] ද්වෙමා බ්‍රාහ්මණ පරිසා. කතමා ද්වෙ: ඉධ බ්‍රාහ්මණ, එකච්චා පරිසා සාරත්තරත්තා මණ්ඩුණ්ඩලෙසු පුත්තහරියං පරියෙසති, දාසිදාසං පරියෙසති, ඛේතවත්ථුං පරියෙසති, ජාතරූපරජනං පරියෙසති. ඉධ පන බ්‍රාහ්මණ, එකච්චා පරිසා අසාරත්තරත්තා මණ්ඩුණ්ඩලෙසු පුත්තහරියං පහාය, දාසිදාසං පහාය, ඛේතවත්ථුං පහාය, ජාතරූපරජනං පහාය, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. ය්වායං බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙවධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. ඉධ ඤං, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලං කතමස්සං පරිසායං බහුලං සමනුපස්සසි: ¹ යා වායං² පරිසා සාරත්තරත්තා මණ්ඩුණ්ඩලෙසු පුත්තහරියං පරියෙසති, දාසිදාසං පරියෙසති, ඛේතවත්ථුං පරියෙසති, ජාතරූපරජනං පරියෙසති. යා වායං³ පරිසා අසාරත්තරත්තා මණ්ඩුණ්ඩලෙසු පුත්තහරියං පහාය දාසිදාසං පහාය ඛේතවත්ථුං පහාය ජාතරූපරජනං පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා'ති.

ය්වායං හො උදෙන, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයෝගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙවධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති.

¹ ඉධ කතමං ත්වං බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලං කතමාය පරිසාය බහුලං සමනුපස්සසි - මජ්ඣං.

² යා වායං - PTS.

³ යා වායං - PTS.

ඉමාහං පුග්ගලං යායං පරිසා අසාරත්තරත්තා මණ්ඩුණ්ඩලෙසු පුත්තහරියං පහාය දාසිදාසං පහාය ඛෙත්තවත්ථුං පහාය ජාතරූපරජනං පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, ඉමිස්සං පරිසායං බහුලං සමනුපස්සාමි'ති.

ඉදානෙව ඛො පන තෙ බ්‍රාහ්මණ, භාසිතං: මයං එවං ආජානාම, අමිහො සමණ, නස්සී ධම්මිකො පරිබ්බාජො, එවං මෙ එසු හොති, තඤ්ච ඛො භවන්තරූපානං වා අදස්සනා, යො වා පනෙසු ධම්මො'ති.

අද්ධාමෙසා හො උදෙන, සානුග්ගහා වාවා භාසිතා. අස්සී ධම්මිකො පරිබ්බාජො, එවං මෙ එසු හොති. එවඤ්ච පන මං හවං උදෙනො ධාරෙතු. යෙවිමෙ හොතා උදෙනෙන වත්තාරො පුග්ගලො සංඛිත්තෙන චුත්තා විජාරෙන අවිහත්තා, සාධු මෙ හවං උදෙනො ඉමෙ වත්තාරො පුග්ගලෙ විජාරෙන විහජතු අනුකම්පං උපාදායාති.

තෙන හි බ්‍රාහ්මණ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමිති.

එවං හොති ඛො සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මතො උදෙනස්ස පච්චස්සොසි. ආයස්මා උදෙනො එතදවොච:

[පි.634] කතමො ච බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො: ඉධ බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො අවෙලකො හොති මුත්තාචාරො, හත්ථාචලෙඛනො න එහිහදන්තිකො න තිට්ඨහදන්තිකො නාහිහටං න උද්දිස්ස කටං න නිමන්තනං සාදියති. සො න කුම්භිමුඛා පතිගණ්හාති, න බලොපිමුඛා පතිගණ්හාති, න එළකමන්තරං න දණ්ඩමන්තරං න මුසලමන්තරං න ද්විත්තං භුඤ්ජමානානං න ගබ්භිනියා න පායමානාය න පුරිසන්තරගතාය න සඬකිත්තිසු න යසු සා උපට්ඨිතො හොති, න යසු මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩවාරිනී, න මච්ඡං න මංසං න සුරං න මෙරයං න ථුසොදකං පිච්ඡි. සො එකාගාරිකො වා හොති එකාලොපිකො වා, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකො වා -පෙ- සත්තාගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො වා, එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙති, ද්විහිපි දත්තීහි යාපෙති -පෙ- සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙති. එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති, ද්විහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති -පෙ- සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති. ඉති එවරූපං අද්ධාමසිකම්පි පරියායහත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. සො සාකහක්ඛො වා හොති, සාමාකහක්ඛො වා හොති, නිවාරහක්ඛො වා හොති, දද්දුලහක්ඛො වා හොති, හටහක්ඛො වා හොති, කණහක්ඛො වා හොති, ආවාමහක්ඛො වා හොති, පිඤ්ඤාකහක්ඛො වා හොති, තිණහක්ඛො වා හොති, ගොමයහක්ඛො වා හොති, වනමුලඵලාහාරො යාපෙති පච්චන්තඵලභොජී. සො සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකුලානිපි ධාරෙති, තිරිටානිපි ධාරෙති, අජිනානිපි ධාරෙති, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙති, කුසවීරම්පි ධාරෙති, වාකවීරම්පි ධාරෙති, එලකවීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙති, වාළකම්බලම්පි ධාරෙති, උලුකපක්ඛම්පි ධාරෙති. කෙසමස්සුලොචකොපි හොති කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තො, උබ්බට්ඨකොපි¹ හොති ආසනපට්ඨිත්තො, උක්කුට්ඨකොපි හොති උක්කුට්ඨකප්පධානමනුයුත්තො, කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොති කණ්ටකාපස්සයෙ සෙයාං කප්පෙති, සායතනියකම්පි උදකොරොහණානුයොගමනුයුත්තො විහරති. ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. අයං චුච්චති බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

කතමො ච බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො: ඉධ බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො ඔරබ්භිකො හොති, සුකරිකො සාකුන්තිකො² මාගච්චො එද්දො මච්ඡසාතකො වොරො වොරසාතකො ඛ්‍යානාගාරිකො, යෙ වා පනඤ්ඤෙපි කෙච්ඡි කුරුරකම්මන්තා. අයං චුච්චති බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

¹ උබ්බට්ඨකොපි - මජ්ඣං.

උබ්භත්ථකොපි - සායා.

² සාකුණිකො - මජ්ඣං.

[පි.636] කතමො ව බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ව

අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, පරන්තපො ව පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො: ඉධ බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො රාජා වා හොති ඛත්තියො මුද්ධාභිසිත්තො¹, බ්‍රාහ්මණො වා මහාසාළො. සො පුරුජීමෙන නගරස්ස නවං සන්ථාගාරං කාරාපෙක්ඛා කෙසමස්සුං ඔහාරෙක්ඛා බරාජිතං නිවාසෙක්ඛා සප්පිතෙලෙන කායං අබ්භඤ්ජික්ඛා මිගවිසාණෙන² පිට්ඨිං කණ්ඩුවමානො සන්ථාගාරං පටිසති සද්ධිං මහෙසියා බ්‍රාහ්මණෙන ව පුරොහිතෙන. සො තස්ස අනන්තරහිතාය භූමියා හරිතුපත්තාය³ සෙය්‍යං කප්පෙති. එකිස්සා ගාවියා සරුපවච්ඡාය යං එකස්මිං ථනෙ බීරං හොති, තෙන රාජා යාපෙති. යං දුතියස්මිං ථනෙ බීරං හොති, තෙන මහෙසී යාපෙති. යං තතියස්මිං ථනෙ බීරං හොති, තෙන බ්‍රාහ්මණො පුරොහිතො යාපෙති. යං චතුස්මිං ථනෙ බීරං හොති, තෙන අග්ගිං ජුහන්ති. අවසෙසෙන වච්ඡකො යාපෙති. සො එවමාහ: ‘එත්තකා උසභා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤක්ඛාය, එත්තකා වච්ඡතරා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤක්ඛාය, එත්තකා වච්ඡතරියො හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤක්ඛාය, එත්තකා අජා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤක්ඛාය, එත්තකා උරබ්භා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤක්ඛාය, එත්තකා රුක්ඛා ඡීජ්ජන්තු යුපක්ඛාය, එත්තකා දබ්භා ලුයන්තු බරිහිස්සායා’ති⁴. යෙපිස්ස තෙ හොන්ති දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුද්ධානා පරිකම්මාති කරොන්ති. අයං වුවචති බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ව අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, පරන්තපො ව පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

කතමො ව බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨියෙවධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සිතීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති: ‘ඉධ බ්‍රාහ්මණ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාවරණසම්පන්නො සුගතො ලොකච්ඡද්ධ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථී සක්ඛා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්බමකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡික්ඛා පච්චෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣිකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාක්ඛං සබ්බඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුඤ්ඤාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුක්ඛා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධා පටිලාභෙන සමන්තාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති: ‘සම්මාධො සරාවාසො රජාපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාචසනා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඤ්ඤානිතං බ්‍රහ්මචරියං වරිතුං. යන්තූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙක්ඛා කාසායානි වස්ථානි අච්ඡාදෙක්ඛා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බපෙය්‍යා’න්ති. සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා හොගක්ඛක්ඛං පහාය මහන්තං වා හොගක්ඛක්ඛං පහාය අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙක්ඛා කාසායානි වස්ථානි අච්ඡාදෙක්ඛා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති.

[පි.638] සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛූනං සික්ඛාසාප්චසමාපන්නො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසක්ඛො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති දින්නාදායී දින්නපාටිකඤ්ඤි. අපේනෙන සුවිභූතෙන අත්තනා විහරති. අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී වීරතො මෙට්ඨනා ගාමධම්මා. මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති සච්චවාදී සච්චසක්ඛො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස. පිසුණං වාවං පහාය පිසුණාය වාවාය පටිවිරතො හොති. ඉතො සුක්ඛා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං හෙදාය අමුත්‍ර වා සුක්ඛා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමුසං හෙදාය. ඉති හින්තානං වා සක්ඛාතා සහිතානං වා අනුප්පදානා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනඤ්ඤි සමග්ගකරණිං වාවං භාසිතා හොති. එරුසං වාවං පහාය එරුසාය වාවාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාවා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඬිගමා පොරි බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරුපී වාවං භාසිතා හොති. සම්ඵජ්ජලාපං පහාය සම්ඵජ්ජලාපා

¹ මුද්ධාවසිත්තො - මජ්ඣං.

² මගවිසාණෙන - මජ්ඣං.

³ හරිතුපත්තාය - මජ්ඣං. සායා.

⁴ පරිහිස්සත්ථායාති - සායා.

පටිවරතො හොති, කාලවාදී භූතවාදී අක්වාදී ධම්මවාදී චිත්තවාදී නිධානවතිං වාවං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අක්වාසංහිතං.

සො ඛිජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවරතො හොති. එකභත්තිකො හොති රත්තුපරතො වරතො විකාලභොජනා. නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවරතො හොති. මාලාගක්ඛිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවරතො හොති. උච්චාසයනමහාසයනා පටිවරතො හොති. ජාතරූපරජනපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. ආමකමංසපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. ඉක්ඛිකුමාරිකපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. දාසිදාසපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. අපේළකපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. කුක්කුටසූකරපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. හක්ඛිගවාස්සවළුවාපටිග්ගහණා පටිවරතො හොති. බෙත්තවක්ඛුපටිග්ගහනා පටිවරතො හොති. දුතෙය්‍යපභිණගමනානුයොගා පටිවරතො හොති. කයවික්කයා පටිවරතො හොති. තුලාකුටකංසකුටමානකුටා පටිවරතො හොති.

උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාවියොගා පටිවරතො හොති. ඡේදනවධබ්බකුතවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා පටිවරතො හොති. සො සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සෙය්‍යථාපි නාම පක්ඛි සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති, සපත්තභාරොව ඩෙති, එවමෙවං භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන, කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන, යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්තාගතො අප්ඤ්ඤානං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යක්ඛාධිකරණමෙතං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යා, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- සාතෙන ගක්ඛං සායිකා -පෙ- ජීවිහාය රසං සායිකා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං ඵුසිකා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යක්ඛාධිකරණමෙතං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යා, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්තාගතො අප්ඤ්ඤානං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

[පි.640] සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සම්ඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඬ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පිතෙ බායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ධීතෙ නිසින්තෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හිභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

සො ඉමිනා ව අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්තාගතො, ඉමිනා ව අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්තාගතො, ඉමිනා ව අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්තාගතො, විචිත්තං සෙනාසනං භජති: අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කඤ්ඤං ගිරිගුහං සුසානං වනපඤ්ඤං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාහන්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඬ්ඤං ආභුජිකා, උජුං කායං පනිධාය, පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙඤ්ඤා. සො අභිජ්ඣාං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣානෙ වෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති, බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්තචිත්තො විහරති සබ්බපාණභූතාහිතානුකම්පී, බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති, ථීනම්ඤ්ඤං පහාය විගතථීනම්ඤ්ඤං විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො ථීනම්ඤ්ඤං චිත්තං පරිසොධෙති, උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අප්ඤ්ඤානං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති, විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථකම්පී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

සො ඉමෙ පඤ්චනිවරණෙ පහාය වෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විචිච්චෙව අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සච්චාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කච්චාරානං වූපසමා අප්ඤ්ඤානං සම්පසාදනං වෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අච්චාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ව විරාගා උපෙක්ඛකො ව

විහරනි සතො ව සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති
උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති තං තතියං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ව පහානා
දුක්ඛස්ස ව පහානා, පුඛ්ඛෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අඤ්ඤාමා, අදුක්ඛං අසුඛං උපෙක්ඛා
සතිපරිසුද්ධිං වතුඤ්ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදානෙ අනඤ්ඤානෙ විගතපක්කිලෙසෙ මුදුහුතෙ
කම්මනියෙ යිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුඛ්ඛෙතිවාසානුස්සතිඤ්ඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති.
සො අනෙකච්ඡිතං පුඛ්ඛෙතිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යාපීදං: එකම්පි ජාතිං, ද්වෙපි ජාතියො,
තිස්සොපි -පෙ- අනෙකෙපි සංවට්ටව්වට්ටකප්පෙ, අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො
එවංචණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො වුතො අමුත්‍ර
උදපාදිං, තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංචණ්ණො එවමාහාරො
එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො වුතො ඉධුපපන්නො'ති. ඉති සාකාරං
සඋද්දෙසං අනෙකච්ඡිතං පුඛ්ඛෙතිවාසං අනුස්සරති.

[පි.642] සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදානෙ අනඤ්ඤානෙ විගතපක්කිලෙසෙ
මුදුහුතෙ කම්මනියෙ යිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං වුත්තපපාඤ්ඤාණාය චිත්තං
අභිනින්නාමෙති. සො දිඛ්ඛෙති වක්ඛුතා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති:
වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණ්ණෙ සුචණ්ණෙ දුඛ්ඛණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මුපගෙ
සත්තෙ පජානාති: ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්තාගතා -පෙ-
මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස හෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං චිතිපාතං නිරයං
උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්තාගතා -පෙ-
සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස හෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති.
ඉති දිඛ්ඛෙති වක්ඛුතා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති: වචමානෙ
උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණ්ණෙ සුචණ්ණෙ දුඛ්ඛණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මුපගෙ සත්තෙ
පජානාති.

සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදානෙ අනඤ්ඤානෙ විගතපක්කිලෙසෙ මුදුහුතෙ
කම්මනියෙ යිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤ්ඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ඉදං
දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛතිරොධොති
යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛතිරොධගාමිනීපටිපදාති යථාභූතං පජානාති, ඉමෙ ආසවානි
යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවතිරොධොති යථාභූතං
පජානාති, අයං ආසවතිරොධගාමිනීපටිපදාති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං
පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති.
විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං භොති: ඛිණ්ණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මවරියං කතං කරණියං නාපරං
ඉඤ්ඤානායාති පජානාති. අයං වුච්චති බ්‍රාහ්මණ, පුත්ථගලො නෙවත්තත්තපො
නාත්තපරිත්තාපනානුයොගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිත්තාපනානුයොගමනුයුත්තො. සො
අනත්තත්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතිභූතො සුඛපටිසංවෙදී
බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති'ති.

එවං වුත්තෙ සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මන්තං උදෙනං එතදවොච: අභික්කන්තං භො
උදෙන, අභික්කන්තං භො උදෙන, සෙය්‍යාපාපි භො උදෙන, තික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය,
පටිච්ඡන්තං වා විවරෙය්‍ය, මුල්ලස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අඤ්ඤාතො වා තෙලපජ්ජොතං
ධාරෙය්‍ය වක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තිති. එවමෙවං භොතා උදෙනෙන අනෙකපරියායෙන
ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං උදෙනං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසම්ඤ්ඤා.
උපාසකං මං භවං උදෙනො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණ්ඩුපෙන සරණං ගත'න්ති.

මා ඛො මං ඤං බ්‍රාහ්මණ, සරණං අගමාසි. තමෙව ඤං භගවන්තං සරණං ගච්ඡ යමහං
සරණං ගතොති.

කහං පන භො උදෙන, එතරහි සො භවං ගොතමො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධොති?

පරිනිබ්බුතො ඛො බ්‍රාහ්මණ, එතරහි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධොති.

[8.644] සවෙ හි මයං හො උදෙන, සුඤ්ඤායාම නං භවන්තං ගොතමං දසසු යොජනෙසු, දසපි මයං යොජනානි ගච්ඡෙය්‍යාම නං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. සවෙ මයං හො උදෙන, සුඤ්ඤායාම නං භවන්තං ගොතමං විසතියා යොජනෙසු -පෙ- තිංසාය යොජනෙසු -පෙ- චත්තාරිසාය යොජනෙසු -පෙ- පඤ්ඤාසාය යොජනෙසු, පඤ්ඤාසම්පි මයං යොජනානි ගච්ඡෙය්‍යාම නං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. යොජනසතෙපි මයං හො උදෙන, සුඤ්ඤායාම නං භවන්තං ගොතමං, යොජනසතම්පි මයං ගච්ඡෙය්‍යාම නං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. යතො ච බො හො උදෙන, පරිනිබ්බතො සො භවං ගොතමො, පරිනිබ්බතම්පි මයං නං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඤ්ච. උපාසකං මං භවං උදෙනො ධාරොතු අප්පතග්ගෙ පාණ්‍යපෙන සරණං ගතං. අඤ්ච ච මෙ හො උදෙන, අභිගරාජා දෙවසිකං නිව්වභික්ඛං දදාති, තතොහං භොතො උදෙනස්ස එකං නිව්වභික්ඛං දදාමිති.

කිං පන තෙ බ්‍රාහ්මණ, අභිගරාජා දෙවසිකං නිව්වභික්ඛං දදාතිති? පඤ්ච හො උදෙන, කභාපණ්ණානිති. න බො නො බ්‍රාහ්මණ, කප්පති ජාතරූපරජනං පටිග්ගහෙතුන්ති.

සවෙ නං භොතො උදෙනස්ස න කප්පති, විහාරං භොතො උදෙනස්ස කාරාපෙස්සාමිති.

සවෙ බො මෙ ඤං බ්‍රාහ්මණ, විහාරං කාරාපෙතුකාමො, පාටලිපුත්තෙ සඨසස්ස උපට්ඨානසාලං කාරාපෙහිති.

ඉමිනාපහං¹ භොතො උදෙනස්ස භියෙය්‍යාසොමත්තාය අත්තමනො අභිරද්ධො, යං මං භවං උදෙනො සඨසෙ දානෙ² සමාදපෙති. එසාහං³ හො උදෙන, එතිස්සා ච නිව්වභික්ඛාය අපරාය ච නිව්වභික්ඛාය පාටලිපුත්තෙ සඨසස්ස උපට්ඨානසාලං කාරාපෙස්සාමිති.

අථ බො සොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො එතිස්සා ච නිව්වභික්ඛාය අපරාය ච නිව්වභික්ඛාය පාටලිපුත්තෙ සඨසස්ස උපට්ඨානසාලං කාරාපෙසි. සා එතරහි සොටමුඛීති වුවචතිති.

සොටමුඛසුත්තං චතුත්ථං

යන්තරාපිනො: ධම්මගිරි

සොධාපිනො: එච්. ඒ. අමරතුංග මහාසයෙන

¹ ඉමිනාපහං - ස්‍යා. ඉමිනාපහං - PTS.

² දානං - PTS.

³ සොහං - සිමු.